

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 396

**Finanse i rachunkowość
na rzecz zrównoważonego rozwoju –
odpowiedzialność, etyka, stabilność finansowa
Tom 2. Rachunkowość**

Redaktorzy naukowci
Jacek Adamek
Joanna Zuchewicz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-520-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl
Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych	9
Małgorzata Cieciora: Etyka w świetle rozwijającego się behawioryzmu w rachunkowości	19
Justyna Dyduch: Środowiskowe informacje finansowe w raportach rocznych spółek publicznych z sektora chemicznego	28
Justyna Fijałkowska: Raportowanie CSR a kwestie etyki i odpowiedzialności przedsiębiorstw	39
Tomasz Gabrusewicz, Wiesława Przybylska-Kapuścińska: Umocowanie pieniądza jako jednostki pomiaru wartości ryzyka w rachunkowości	48
Dariusz Gregorczyk: Raportowanie zintegrowane w tworzeniu wspólnej wartości (CSV)	59
Artur Holda, Małgorzata Adamik-Citak: Wycena w wartości godziwej rzeczowych aktywów trwałych a wartość kapitałów własnych w wyniku implementacji MSSF w polskich realiach gospodarczych – podejście pragmatyczne	67
Aldona Kamela-Sowińska: Interes publiczny czy interes społeczny? Co chroni rachunkowość jednostek sektora finansów publicznych?	77
Maria Kukurba: EVA jako narzędzie controllingu finansowego	85
Adam Lulek, Dominika Zielińska: Rola sprawozdawczości finansowej spółek z sektora energetycznego we wspieraniu zrównoważonego rozwoju... ..	96
Grażyna Michalczyk, Teresa Mikulska: Znaczenie raportowania zintegrowanego w zmniejszaniu luki wartości przedsiębiorstwa	105
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczyk: Koszty zaangażowania społecznego przedsiębiorstwa	113
Beata Rogowska: Społeczny wymiar rachunkowości w świetle etyczno-normatywnych teorii	123
Anna Spoz: Koncepcja prawdziwego i rzetelnego obrazu w systemie rachunkowości jednostki	132
Arleta Szadzińska: Przejrzystość i porównywalność informacji niefinansowych w sprawozdawczości spółek w świetle zmian regulacji unijnych	141
Dawid Szutowski: Innowacje i wartość rynkowa przedsiębiorstw turystycznych. Analiza zależności	150
Jolanta Wiśniewska: Weryfikacja danych pozafinansowych w raportach CSR polskich spółek	159

Summaries

Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: The Code of Professional Ethics in Accounting in the light of the survey.....	9
Małgorzata Cieciora: Ethics in the light of the evolving behaviorism in accounting.....	19
Justyna Dyduch: Environmental financial information in annual reports of listed companies of chemical sector	28
Justyna Fijałkowska: CSR reporting vs. ethics and companies' responsibility	39
Tomasz Gabrusewicz, Wiesława Przybylska-Kapuścińska: Money strengthening as a measurement unit of the risk value in accounting	48
Dariusz Gregorczyk: Integrated reporting in creating shared value (CSV) ...	59
Artur Holda, Małgorzata Adamik-Citak: Valuation in fair value of fixed tangible assets vs. the value of equity as a result of IFRS implementation in Polish economic reality – pragmatic approach.....	67
Aldona Kamela-Sowińska: Public interest vs. social welfare? What kind of interest protects accounting of units of the public finance sector?.....	77
Maria Kukurba: EVA as a tool in financial controlling.....	85
Adam Lulek, Dominika Zielińska: The role of financial reporting of the energy companies in support of sustainable development.....	96
Grażyna Michalczyk, Teresa Mikulska: The importance of integrated reporting in reducing the value gap of an enterprise	105
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczyk: Costs of corporate social engagement	113
Beata Rogowska: Social dimension of accounting in the light of ethical normative theory.....	123
Anna Spoz: A true and fair view in company accounts	132
Arleta Szadziewska: Changes in EU regulations and the transparency and comparability of non-financial information in reports.....	141
Dawid Szutowski: Innovation and market value of tourism enterprises: a regression analysis	150
Jolanta Wiśniewska: Verification of non-financial data in CSR reports of Polish companies	159

Anna Spoz

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: aspoz@kul.lublin.pl

KONCEPCJA PRAWDZIWEGO I RZETELNEGO OBRAZU W SYSTEMIE RACHUNKOWOŚCI JEDNOSTKI

A TRUE AND FAIR VIEW IN COMPANY ACCOUNTS

DOI: 10.15611/pn.2015.396.14

Streszczenie: „Rachunkowość we współczesnym przedsiębiorstwie jest przede wszystkim systemem informacyjnym, [...] którego podstawowym przeznaczeniem jest zaspokojenie potrzeb informacyjnych użytkowników (zarówno spoza organizacji, jak i też wewnątrz niej” [Turyńska 1997, s. 63]. Produktem finalnym systemu rachunkowości, a także głównym źródłem wiedzy o sytuacji ekonomiczno-finansowej jednostki jest jej sprawozdanie finansowe, które by mogło spełniać swoją rolę i być użyteczne dla odbiorców, musi być sporządzane zgodnie z koncepcją wiernego i rzetelnego obrazu. Istotą tej koncepcji jest przedstawienie za pomocą informacji sprawozdawczych rzeczywistości gospodarczej. TFV jest obecna w prawodawstwie wielu krajów, choć jej wpływ na rachunkowość jest różny. Celem artykułu jest ukazanie istoty i znaczenia koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu w rachunkowości przedsiębiorstwa. Wyróżniono także obszary ryzyka związane z realizacją omawianej koncepcji w sprawozdawczości finansowej.

Słowa kluczowe: koncepcja prawdziwego i rzetelnego obrazu, sprawozdanie finansowe, rachunkowość.

Summary: Accounting is a universal system for the identification, registration, measurement and presentation of economic and financial information. The final product of accounting is a financial statement, which is the most important source of information about the financial position and financial performance of an entity that is useful to a wide range of users in making economic decisions. The financial statement can fulfil its role and be utility for their users if it is made in accordance with the true and fair view. This paper presents the issue and significance of true and fair view in company accounts. The author also presents a sphere of risk associated with the implementation of this concept in financial reporting.

Keywords: true and fair view, financial statement, accounting.

1. Wstęp

Rachunkowość to „system będący układem wzajemnie ze sobą powiązanych zasad i reguł, określających specyficzne w danym podmiocie sposoby obserwacji i pomiaru operacji gospodarczych, ich rejestracji, weryfikacji i agregacji oraz prezentacji w danym okresie” [Gabrusewicz, Kołaczyk 2005, s. 12]. W ujęciu ekonomicznej teorii informacji oraz teorii decyzji jest systemem informacyjnym przedsiębiorstwa [Dobija (red.) 2014, s. 70]. Dostarcza informacji o potencjale jednostki i jej dokonaniach.

Integralną częścią rachunkowości, a jednocześnie jej produktem finalnym jest sprawozdawczość finansowa, rozumiana jako „proces rozpoczynający się w księgach rachunkowych, a kończący się na wygenerowaniu sprawozdań finansowych” [Piechocka-Kałużna 2014, s. 22].

Celem tworzenia sprawozdań finansowych jest dostarczenie szerokiemu gronu użytkowników informacji użytecznych w podejmowaniu decyzji gospodarczych [MSSF 2013c]. Sprawozdanie finansowe powinno zatem w sposób jasny i rzetelny prezentować sytuację majątkową i finansową przedsiębiorstwa, a także wynik finansowy jego działalności. Koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu, zwana również koncepcją prawidłowego i rzetelnego obrazu, jasnego i rzetelnego obrazu oraz wiernej prezentacji, jest nadrzędną zasadą wyznaczającą sposób gromadzenia, ewidencji i agregacji danych oraz tworzenia na ich podstawie sprawozdań finansowych¹.

Celem artykułu jest ukazanie istoty i znaczenia koncepcji rzetelnego i wiernego obrazu w systemie rachunkowości jednostki. Do zrealizowania tak postawionego zadania badawczego wykorzystano analizę polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu oraz obowiązujące regulacje prawne w tym zakresie.

2. Rachunkowość jako źródło informacji o działalności gospodarczej przedsiębiorstwa

Przegląd funkcjonujących definicji pozwala na stwierdzenie, że w literaturze przedmiotu pojęcie rachunkowości występuje w dwóch znaczeniach. Pierwsze traktuje rachunkowość jako dyscyplinę naukową, skupiając się na jej merytorycznych i metodologicznych aspektach. Drugie, bardziej współczesne, podkreśla użyteczną stronę rachunkowości, definiując ją jako uniwersalny system identyfikacji, ewidencji, pomiaru i informacji, służący do prezentacji działalności gospodarczej jednostki, dokonywanej za pomocą danych liczbowych [Piechocka-Kałużna 2014, s. 19]. W tym ujęciu pojęcie rachunkowości jest zgodne z paradygmatem informacyjno-ekonomicznym A. Riahi-Belkaoui².

¹ Wśród naukowców nie ma zgodności, czy w tym przypadku należy mówić o nadrzędnej zasadzie, czy raczej o koncepcji. Autorka przychyliła się do drugiego z prezentowanych poglądów.

² A. Riahi-Belkaoui wyróżnił sześć paradygmatów rachunkowości, do których zaliczył paradygmaty: antropologiczno-indukcyjny, dedukcyjny, decyzyjno-modelowy, decyzyjny rynkowo-behawioralny, decyzyjny subiektywno-behawioralny, informacyjno-ekonomiczny. Por. [Riahi-Belkaoui 1993, s. 337].

Ważną częścią rachunkowości jest sprawozdawczość, która pozwala na tworzenie sprawozdań finansowych i innych raportów służących zaspokojeniu potrzeb informacyjnych szerokiego grona odbiorców. Chcąc uwypuklić uniwersalność stworzonych sprawozdań finansowych, współczesne regulacje MSSF określają je mianem sprawozdań ogólnego przeznaczenia. Jednocześnie przyjęto założenie, że użytkownicy sprawozdań mają „dostateczną wiedzę na temat branży i działań gospodarczych oraz dokonują przeglądów i uważnie analizują informacje” [MSSF 2013b].

Krąg użytkowników informacji sprawozdawczych jest szeroki. Najogólniej można ich podzielić na dwie zasadnicze grupy [Gos, Hońko, Szczypa 2010, s. 15]:

- użytkowników zewnętrznych, do których zaliczyć należy: inwestorów, banki, innych wierzycieli, rząd i jego agendy, kontrahentów, pracowników, społeczeństwo;
- użytkownicy wewnętrzni, czyli kierownictwo jednostki; coraz częściej do tej grupy zalicza się również pracowników i przedstawicieli związków zawodowych z danej jednostki.

Duże zróżnicowanie grona odbiorców pod względem potrzeb informacyjnych sprawia, że stworzenie jednego uniwersalnego sprawozdania jest zadaniem niezwykle trudnym. R. Crandall twierdzi wręcz, że nie ma systemu informacyjnego, a więc i systemu rachunkowości, który w sposób obiektywny byłby optymalny dla każdego użytkownika. Jako argumenty potwierdzające prawdziwość twierdzenia, podaje zróżnicowanie funkcji użyteczności i potrzeb informacyjnych różnych użytkowników [Jaworski 2009, s. 54].

Potrzeby informacyjne użytkowników ulegają również zmianom. Do głównych przyczyn tych zmian zaliczyć należy: procesy globalizacyjne, wzrastające w przedsiębiorstwach znaczenie aktywów niematerialnych oraz rozwój rynków finansowych i kapitałowych [Cieciura 2011, s. 32].

Użytkownicy sprawozdań finansowych oczekują, że będą one dostarczały informacji w dwóch zakresach czasowych, tj. informacji retrospektywnej pozwalającej na ocenę dotychczasowej działalności przedsiębiorstwa oraz informacji prospektywnej pozwalającej na stworzenie planów sytuacji finansowej jednostki na przyszłość.

Zakres informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych w ostatnim dziesięcioleciu uległ gwałtownemu zwiększeniu. Jest to związane z rosnącą świadomością organizacji na temat wpływu ich decyzji gospodarczych na środowisko i społeczeństwo oraz przyszłe pokolenia [Krasodomska 2012, s. 69]. W tym miejscu zasadne staje się przywołanie takich pojęć, jak „społeczna odpowiedzialność biznesu” czy „zrównoważony rozwój”.

Wzrost zainteresowania w tym zakresie skutkuje chęcią włączenia tego obszaru do sprawozdawczości przedsiębiorstw. Nie zawsze jednak poszerzenie zakresu informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych zwiększa ich użyteczność. Niekiedy obszerne sprawozdania przeładowane danymi są zbyt skomplikowane, a przez to także niezrozumiałe. Dlatego słuszne wydaje się opublikowanie przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Financial Re-*

porting Standard (IFRS) Practise Statement Management Commentary), stanowiących wytyczne w zakresie prezentacji informacji narracyjnej sprawozdawczości ujętej w komentarzach zarządu. Inną niezwykle ważną koncepcją w tym zakresie jest tworzenie tzw. sprawozdawczości zintegrowanej [Krasodomska 2012, s. 69].

3. Istota koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu i jej miejsce w obowiązujących regulacjach prawnych

W literaturze przedmiotu koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu funkcjonuje w dwóch ujęciach. Na poziomie makroekonomicznej polityki rachunkowości (w tzw. ujęciu szerokim) odnaleźć ją można w krajowych standardach rachunkowości lub innych regulacjach prawnych, które pozostają w zgodzie z zapisami Międzynarodowych Standardów Rachunkowości Finansowej. Uwzględniając tradycję i doświadczenia rachunkowości, a także odmienności kulturowe, wpisuje się w specyfikę rachunkowości finansowej danego państwa [Gierusz 2011, s. 36].

Na szczeblu mikroekonomicznym, koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu polega na wyborze i przyjęciu przez jednostkę do stosowania takich rozwiązań, które uwzględniając jej specyfikę i będąc dozwolone przepisami prawa, zapewniają wymaganą jakość sprawozdań finansowych [Gierusz 2011, s. 36]. „ma podstawowe znaczenie dla wiarygodności sprawozdania finansowego konkretnego przedsiębiorstwa” [Messner 2011, s. 19].

Istotą koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu jest przedstawienie za pomocą informacji sprawozdawczych rzeczywistości gospodarczej w sposób jasny i wierny, bez stosowania wybiegów, upiększeń, zaciemniania, przemilczania itd. [Lisiecka-Zajac 1994]. Rozluźniając tradycyjną sztywność regulacji, a jednocześnie podporządkowując sobie całą strukturę i sposób prezentacji danych [Sikora 2005, s. 63], koncepcja ta umożliwia przedstawienie wszystkich ważnych dla jednostki zdarzeń, nawet tych trudno przewidywalnych i nietypowych, lecz mieszczących się w zakresie rachunkowości. Stanowi swego rodzaju antidotum na niedoskonałości norm rachunkowości w zderzeniu z praktyką gospodarczą [Gmytrasiewicz 2006, s. 16].

Realizacja tej koncepcji wymaga niekiedy od jednostek gospodarczych odejścia od bezwiednego przestrzegania zasad tworzenia informacji sprawozdawczych, na rzecz wyboru tych rozwiązań, które umożliwią im prezentację rzeczywistości w sposób wierny i rzetelny. Podejście to znajduje potwierdzenie we współcześnie tworzonych standardach i normach międzynarodowych, które coraz częściej wyróżniają „ducha prawa”, a nie „literę prawa” [Gmytrasiewicz 2011, s. 12-13].

Zachowanie koncepcji jasnego i prawdziwego obrazu w rachunkowości jednostki wymaga od jej służb księgowych dążenia do prezentacji bieżącej wartości składników majątku, przedkładania treści zachodzących zdarzeń nad ich formę prawną, a także szukania nietypowych rozwiązań dla ewidencji i prezentacji zjawisk niestandardowych [Cieciura 2011, s. 34].

Koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu jest obecna w prawodawstwie wielu państw europejskiego. Wyrażenie *true and fair view* (TFV) po raz pierwszy zostało wykorzystane w brytyjskiej ustawie z zakresu prawa handlowego *The Companies Act* z 1947 r. Do jej upowszechnienia na kontynencie europejskim przyczyniła się IV Dyrektywa. Zgodnie z jej zapisami „roczne sprawozdanie finansowe powinno przedstawiać prawdziwy i rzetelny obraz stanu majątkowego spółki, jej sytuację finansową i wynik finansowy” [Czwarta dyrektywa Rady... 1978].

IV Dyrektywa została zastąpiona Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013, w której nawiązanie do istoty omawianej koncepcji stanowią następujące jej zapisy: „roczne sprawozdania finansowe powinny być sporządzane przy zastosowaniu zasady ostrożności, w sposób prawdziwy i rzetelny przedstawiać stan aktywów i pasywów jednostki, jej sytuację finansową oraz wynik finansowy. Możliwe jest, że w wyjątkowych sytuacjach sprawozdanie finansowe nie będzie przedstawiać takiego prawdziwego i rzetelnego obrazu, przy zastosowaniu przepisów niniejszej dyrektywy. W takich przypadkach dana jednostka powinna odstąpić od zastosowania się do takich przepisów w celu przedstawienia prawdziwego i rzetelnego obrazu. Państwom członkowskim należy pozwolić na określenie takich wyjątkowych przypadków i ustanowienie stosownych przepisów szczególnych mających zastosowanie w takich sytuacjach. Za wyjątkowe przypadki należy uznawać wyłącznie bardzo nietypowe transakcje i nietypowe sytuacje; nie powinny one być np. związane z całymi konkretnymi sektorami” [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady... 2013].

Do koncepcji wiernej prezentacji nawiązują także zapisy Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. W Założeniach koncepcyjnych MSSF czytamy bowiem, że nadanie tworzonemu sprawozdaniu finansowemu takich cech jakościowych, jak: zrozumiałość, przydatność, wiarygodność i porównywalność, sprawia, że przekazuje to, co powszechnie rozumie się przez pojęcie „prawdziwego i rzetelnego obrazu”. W §15 MSR³, poświęconym prezentacji sprawozdań finansowych, możemy natomiast przeczytać, że „rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków zgodnie z definicjami i kryteriami ujmowania aktywów i zobowiązań, dochodów i kosztów przedstawionych w Założeniach koncepcyjnych. Zakłada się, że stosowanie MSSF wraz z dodatkowymi ujawnieniami, w uzasadnionych przypadkach skutkuje tym, że sprawozdania finansowe spełniają wymóg rzetelnej prezentacji” [MSSF 2013a].

W bardzo podobny sposób omawiana koncepcja przedstawiona została w polskim prawie bilansowym. Zgodnie z art. 4 (ust. 1 i 2) ustawy o rachunkowości „... jednostki obowiązane są stosować przyjęte zasady (politykę) rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy. Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wy-

---

³ Już w pierwszej wersji MSR 1 z 1974 r. odnaleźć można ducha koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu. Por. [Artienwicz 2008].

kazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną [Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości].

Choć koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu jest obecna w regulacjach prawnych z zakresu rachunkowości wielu państw, to jednak jej znaczenie w poszczególnych krajach jest różne. W Wielkiej Brytanii zyskała status *over ride*, a więc koncepcji, „zgodnie z którą standardy brytyjskie dopuszczają możliwość naruszenia regulacji ustawowych na rzecz uzyskania obrazu możliwie obiektywnego i prawdziwego” [Gierusz 2011, s. 40], natomiast jej wpływ na niemiecką praktykę z zakresu rachunkowości finansowej jest niewielki.

4. Główne obszary ryzyka związane z realizacją koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu w sprawozdawczości finansowej

Sprawozdanie finansowe stanowi syntetyczny obraz sytuacji finansowej jednostki, sporządzony na określony moment, prezentujący jej dokonania w wybranym przedziale czasu. Istotą omawianej koncepcji jest zatem dążenie do przedstawienia potencjału i dokonań jednostki w sposób najbardziej zbliżony do rzeczywistości. Sprawozdanie finansowe musi zatem uwzględniać wszystkie ważne dla jednostki zdarzenia, nawet te trudno mierzalne i nietypowe.

Jednym z głównych źródeł ryzyka popełniania błędów w tworzeniu sprawozdań finansowych zgodnych z koncepcją wiernego i rzetelnego obrazu, jest subiektywizm oceny tzw. „rzeczywistego obrazu przedsiębiorstwa” oraz dowolność w wyborze zdarzeń istotnych dla jednostki w danym okresie sprawozdawczym. Odnosząc się do tego zagadnienia P. Kabalski w *Polityce rachunkowości jednostki stosującej MSSF*, przyrównał osoby tworzące sprawozdanie finansowe do malarzy, którzy stosując określone konwencje i techniki, a także subiektywnie interpretując fakty, tworzą rzeczywisty obraz działalności gospodarczej [Kabalski 2009, s. 19]. A przecież celem sprawozdań finansowych jest prezentacja wizerunku potencjału i dokonań jednostki, a nie jego kreacja.

Realizacja koncepcji rzetelnego i wiernego obrazu w świetle obowiązujących regulacji prawnych z zakresu rachunkowości, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, umożliwia księgowym wybór rozwiązań z zestawu alternatywnych rozstrzygnięć. Każde z przyjętych rozwiązań, choć zgodne z omawianą koncepcją, będzie prowadziło do innego efektu finansowego, np. przyjęcie wyceny zapasu produktów na poziomie pełnego wytworzenia lub też zastosowanie zakładowego kosztu wytworzenia [Gierusz 2011, s. 37].

Zagadnienie wyceny ma szczególne znaczenie w realizacji koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu w sprawozdaniach finansowych. Regulacje prawne dopuszczają stosowanie różnych (co do treści ekonomicznej) metod wyceny bilansowej. Jednak zastosowanie w jednym sprawozdaniu różnych miar wyceny może prowadzić do pomieszania informacji retrospektywnych z prospektywnymi, zniekształcając jego

wartość informacyjną. Dlatego zdaniem Ł. Matuszaka, logiczną konsekwencją istnienia dwóch zakresów informacyjnych jest sporządzanie sprawozdania finansowego w dwóch ujęciach: retrospektywnym opartym na koszcie historycznym i perspektywnym opartym na wartości godziwej [Matuszak 2013, s. 86].

W sprawozdawczości małych i średnich przedsiębiorstw realizacja koncepcji wiernego i rzetelnego obrazu utrudniona jest na skutek stosowanych uproszczeń ewidencyjnych. Brak obowiązku badania sprawozdań finansowych tych podmiotów przez biegłych sprawia, że ich system rachunkowości podporządkowany jest najczęściej prawu podatkowemu. Celem pomiaru i ewidencji kosztów i przychodów jest prawidłowe wyliczenie dochodu będącego podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym.

Koncepcja, która powstała na skutek lęku informacyjnego [Surdykowska 1999, s. 44] wywołanego wielością, różnorodnością i skomplikowaniem obowiązujących norm, reguł i standardów, umożliwia księgowym – dzięki rozluźnieniu sztywności obowiązujących regulacji – przedstawienie prawdziwego charakteru zdarzeń, nawet tych niestandardowych i nietypowych. „Zwiększenie elastyczności interpretowania i prezentacji zdarzeń gospodarczych stawia bardzo wysokie wymagania co do umiejętności, kwalifikacji i doświadczenia prowadzących księgi rachunkowe i biegłych rewidentów” [Kamela-Sowińska 2008, s. 33].

5. Podsumowanie

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez profesor E. Burzym rachunkowość jest „uniwersalnym, elastycznym przedmiotowym systemem informacyjno-kontrolnym, zdeteterminowanym metodą bilansową, która jest nierozzerwalnie z nim związana metodą poznawczą, umożliwiającą tworzenie liczbowego obrazu powstawania, podziału i przepływu wartości oraz wynikających stąd rozrachunków między podmiotami gospodarczymi” [Burzym 1980, s. 13]. Jej produktem finalnym jest sprawozdanie finansowe, które stanowi najważniejsze źródło informacji o sytuacji finansowej i majątkowej jednostki gospodarczej i jej wynikach finansowych. Dostarcza danych sprawozdawczych wielu użytkownikom, dla których stanowi podstawę przy podejmowaniu decyzji gospodarczych.

By sprawozdanie finansowe mogło spełniać swoją rolę i być użyteczne dla odbiorców, powinno być sporządzane zgodnie z koncepcją wiernego i rzetelnego obrazu. Istotą tej koncepcji jest przedstawienie obrazu przedsiębiorstwa zgodnego z rzeczywistością gospodarczą.

Obowiązujące regulacje w zakresie rachunkowości nie zawierają precyzyjnej definicji omawianej koncepcji. Jej stosowanie umożliwia księgowym wybór rozwiązań z szerokiego spektrum alternatywnych rozstrzygnięć. Każde z nich, choć akceptowane prawem i zgodne z zasadą wiernego i rzetelnego obrazu, przedstawia inny efekt finansowy danej operacji. Dlatego przestrzeganie tej zasady wymaga dużej wiedzy merytorycznej i stosowania zasad etyki zawodowej.

Literatura

- Artienwicz N., 2008, *Ewolucja koncepcji true and fair view w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości nr 1*, „Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, Rachunkowość, Wybrane Problemy”, nr 2.
- Burzym E., 1980, *Rachunkowość przedsiębiorstw i instytucji*, PWE, Warszawa.
- Cieciura M., 2011, *Generowanie użytecznej informacji ekonomicznej w sprawozdaniu finansowym w kontekście zachowania zasady wiernego i rzetelnego obrazu jednostki gospodarczej*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, t. 60(116), Warszawa.
- Crandall R., July 1969, *Information economics and its implications for the further development of accounting theory*, „Accounting Review”.
- Czwarta dyrektywa Rady 78/660/EWG/ z 25 lipca 1978 roku w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, Dz.U. L222 z dnia 14 sierpnia 1978, art. 2, ust. 3.
- Dobija M. (red.), 2014, *Teoria rachunkowości podstawa nauk ekonomicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, Dz.U. UE L 182 z 29 czerwca 2013 r., § 10.
- Fetham G., 1968, *The Value of Information*, „Accounting Review”, October.
- Gabrusewicz W., Kołaczyk Z., 2005, *Bilans Wartość poznawcza i analityczna*, Difin, Warszawa.
- Gierusz J., 2011, *Koszty i przychody w świetle nadrzędnych zasad rachunkowości*, ODDK, Gdańsk.
- Gmytrasiewicz M., 2006, *Rachunkowość finansowa*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M., 2011, *Rachunkowość. Podstawowe założenia i zasady*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa.
- Gos W., Hońko S., Szczypa P., 2010, *ABC sprawozdań finansowych. Jak je czytać, interpretować i analizować*, Wydawnictwo CeDeWu.pl, Warszawa.
- Jaworski J., 2009, *System rachunkowości w zarządzaniu przedsiębiorstwem w świetle paradygmatu informacyjno-ekonomicznego*, Materiały Konferencyjne „Zarządzanie w XXI wieku. Koncepcje, trendy, problemy”, WSB w Toruniu, Toruń.
- Kabalski P., 2009, *Polityka rachunkowości jednostki stosującej MSSF*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Centralny Ośrodek Szkolenia Zawodowego, Warszawa.
- Kamela-Sowińska A., 2008, *Rachunkowość na zakręcie*, [w:] A. Dyhdalewicz, G. Klamecka-Roszkowska, J. Sikorski (red.), *Informacyjna funkcja rachunkowości w gospodarce współczesnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Krasodomska J., 2012, *Ewolucja sprawozdawczości finansowej w kierunku sprawozdawczości zintegrowanej na przykładzie spółek Novo Nordisk i LOTOS*, [w:] B. Micherda (red.), *Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej*, Difin, Warszawa.
- Lisiecka-Zajac B., 1994, *Ogólna charakterystyka ustawy o rachunkowości*, Rachunkowość, Zeszyt Specjalny, Warszawa.
- Matuszak Ł., 2013, *Wycena składników sprawozdania finansowego w realizacji koncepcji true and fair view – teoria i regulacje*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 74(130), SKwP, Warszawa.
- Messner Z., 2011, *Rachunkowość finansowa w systemie informacji ekonomicznej*, [w:] J. Pfaff, Z. Messner (red.), *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- MSSF, 2013a, *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, MSR 1§15, SKwP, Warszawa.
- MSSF, 2013b, *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, CJ 32, Założenia koncepcyjne, SKwP, Warszawa.

- MSSF, 2013c, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, MSR 1, §10, SKwP, Warszawa.
- Piechocka-Kałużna A., 2014, *Wykorzystanie teorii ugruntowanej w nauce rachunkowości na przykładzie badań nad prawdą w sprawozdawczości finansowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Riahi-Belkaoui A., 1993, *Accounting Theory*, The Dyrden Press, New York.
- Sikorska M. (2005), *Koncepcja true and fair view w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości oraz standardach rachunkowości amerykańskiej*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 25 (81), SKwP, Warszawa
- Surdykowska S.T., 1999, *Rachunkowość międzynarodowa*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
- Turyńska J., 1997, *System informacyjny rachunkowości w podejmowaniu decyzji zarządczych*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.